

Krajina města Brna aneb poznej svoje město

E. Hofmann H. Svobodová

Během výuky se žáci naučí:

- pozorovat a identifikovat jednotlivé části města Brna;
- poznávat a popsat struktury městské krajiny z vybraných vyhlídek na město;
- pořizovat fotodokumentaci a určovat pomocí ní jednotlivé krajinné prvky;
- pohybovat se pomocí plánu města Brna;
- pořizovat panoramatický náčrt;
- hodnotit navštívená místa;
- sbírat informace k jednotlivým částem města;
- pracovat týmově.

Pomůcky: pokladová mapa města/lokality, podložka, tužka, pastelky, fotoaparát;

Forma: práce ve skupinách. Skupina bude mít vedoucího, fotografa, tvůrce náčrtu a pomocníka na určování objektů a vyhledávání informací.

Brněnské vyhlídky - Špilberk, Červený kopec, Hotel Myslivna

Základní teorie: Město Brno je známé a atraktivní svým okolím. Tato atraktivnost má základ v pestré geologické stavbě, členitém reliéfu a poloze města na styku dvou hlavních geologických horopisných soustav našeho státu – Českého masivu a Západních Karpat. Jejich dílčí jednotky v okolí Brna – Brněnská vrchovina a Dyjsko-Svratecký úval – představují v důsledku rozdílných přírodních podmínek velmi kontrastní typy krajiny. Základní protiklad, zdůrazněný osídlením a hospodářskou činností člověka, **můžeme pozorovat ze všech vyhlídkových bodů v Brně**. Je to v podstatě kontrast mezi krajinou tvořenou členitým, převážně vrchovinným reliéfem na skalních horninách, s chudými půdami, velkými lesními komplexy a pouze omezenými zásahy člověka, proti které stojí ploché, jednotvárné území poříčních rovin a pahorkatin na málo odolných sedimentech, avšak s úrodnými půdami, které bylo v průběhu několika tisíc let trvajícího osídlení téměř zcela odlesněno a přeměněno v zemědělskou a sídelní krajinu. Členitost reliéfu a poloha Brna na hranici dvou geologicky odlišných soustav je umocněna z hlediska přírodního prostředí i klimaticky a v důsledku toho i biogeograficky.

Všechny tyto skutečnosti využívá Brno nejen k propagaci města a jeho návštěvám, ale brněnské okolí je i pro brněnské obyvatele vhodným rekreačním a turistickým zázemím. Naproti tomu je v povědomí veřejnosti málo zakotvena a využívána skutečnost, že tento ráz okolí a členitost reliéfu umožňuje krajinářsky působivé výhledy na Brno samé a na jeho vztah k okolí, a to prakticky ze všech světových stran. V těchto pohledech se zobrazuje především samotná silueta města, s dominantami Špilberku a Petrova, za vhodného počasí a denní doby téměř ve formě malebných vedut. Neméně však zajímavý je z těchto míst pohled do širšího zázemí města. Za dobré viditelnosti jsou možné pohledy na sever až po Sýkoř a Babí lom s Vranovskými lesy, na východ přes Litenčické vrchy až po Buchlov v Chřibech, na jih přes výběžky Ždánského lesa a Výhon na Pavlovské vrchy a Falkenstein v Rakousku. Všechny tyto pohledy ukazují tedy nejen malebnost města a jeho dominant. Na pohledech do okolí je možné přímo vidět i přírodní podmínky a krajinu v okolí, jež určila a stále ovlivňuje vzhled a význam Brna.

Zdroj: Vyhlídky na Brno. URL <<http://www.veronica.cz/?id=354>>

Pracovní materiál obsahuje:

Úvod pro skupinu, doplňující informace pro skupinu, mapový výřez města Brna, úkoly pro skupinu, pracovní listy pro každého žáka.

Doplňující informace

Terénní výuka má zpravidla tři části:

- 1. Přípravná – seznámení s činností, kterou budou žáci dělat ve škole, zahrnuje i přípravu pomůcek a dalších materiálů.**
- 2. Realizační – samotná práce v terénu.**
- 3. Závěrečná - dohledání informací a zpracování materiálů.**

Úkoly pro skupinu:

Skupina A – zpracuje všechny pojmy, které se týkají geologických a geomorfologických tvarů, které jste viděli z vyhlídek.

Skupina B – zpracuje vše, co se týká jednotlivých sídlišť města Brna, které jste viděli.

Skupina C – zpracuje vše, co najde o areálu BVV.

Stručná charakteristika jednotlivých vyhlídek:

Štýřice - Červený kopec

Horizont: Při velkém převýšení nad nivou Svratky je pohledovou dominantou Pisárecká kotlina a Staré Brno s prostorem brněnského Výstaviště, uzavřená Strážnou, Kohoutovickými lesy a Holednou, na horizontu za Kamenomlýnským prolomem pak Babou a Sýkořem, dále na SV pak jižními svahy Stránic, Žlutého kopce, Špilberkem, Petrovem a okrajem Tuřanské terasy.

Nový Lískovec - Myslivna

Horizont: Z terasy restaurace Myslivna je výhled do Pisárecké kotliny s výstavištěm, směrem k S na prolom mezi Pisáreckou a Žabovřeskou kotlinou, na Stránice, Žlutý kopec, Špilberk a Petrov. Přes poměrně úzkou výseč je pohled velmi malebný, především v odpoledním až podvečerním slunci, také však i za tmy střídáním osvětlených částí a vozovek s tmavými plochami zahrad a parků.

Brno-střed - Špilberk

Horizont: Pohled prakticky na celé Brno a jeho zázemí.

Popis současného stavu: Přes uznávaný význam Špilberku jako vyhlídkového bodu není bohužel na tento aspekt brán dostatečný ohled i při současné rekonstrukci. Optimální výhled je z věže, přístup je však časově omezený a placený. Běžně přístupné vyhlídky jsou na okružní cestě po severní straně, na terase u vstupu do západního křídla a na jižní baště. Na těchto místech - zejména na S a SZ - jsou vyhlídky omezené vzrostlými stromy pod hradbami. To se týká zejména oficiálního vyhlídkového Glorietu na severu, kde je dokonce velmi kvalitní bronzový odlitek situačního informačního modelu se znázorněním polohy hlavních pozorovatelných míst ve městě i na horizontě. Do velké míry to platí i pro výhled od pomníku Raduita de Souches na SV, na V vůbec není vyhlídka možná. Lepší situace je pouze směrem na J, ale i tu někde již přerůstají stromy okraje vyhlídkových bodů. Jako přirozené vyhlídkové body jsou veřejností využívány i další místa: hradby u restaurace nad Husovou ul. nebo roh nádvoří.

Pracovní list

Jméno/skupina

1. Stanoviště - Špilberk

Katastr	Název	Souřadnice	Nadm. výška
Brno-střed	Špilberk rozhledna	49°11'40.257"N, 16°35'59.533"E	282

Úkoly:

1. Zhodnoťte prostředí vyhlídky a navrhnete opatření pro zkvalitnění výhledu či zpřístupnění vyhlídky.
2. Určete podle buzoly, pohledové osy, které jsou z daného místa vidět.
3. Vyfotografujte jednotlivé pohledové osy.
4. Načrtněte horizontální profil města, zejména si všimněte dominant města a přiřadte jim jejich funkci.
5. Popište čtveřici základních struktur současné městské krajiny města Brna:
 - a. Přírodní (primární) strukturu.
 - b. Ekonomickou (sekundární) strukturu.
 - c. Kulturní (terciární) strukturu.
 - d. Duchovní (kvartérní) strukturu.

Jméno/skupina

2. Stanoviště – Červený kopec

Katastr	Název	Souřadnice	Nadm. výška
Štýřice	Červený kopec	Malá vyhlídka	235

Úkoly:

1. Zhodnoťte prostředí vyhlídky a navrhnete opatření pro zkvalitnění výhledu či zpřístupnění vyhlídky.
2. Určete podle buzoly, kterým pohledové osy, které jsou z daného místa vidět.
3. Vyfotografujte jednotlivé pohledové osy.
4. Načrtněte horizontální profil města, zejména si všimněte dominant města a přiřadte jim jejich funkci.
5. Popište čtveřici základních struktur současné městské krajiny města Brna:
 - a. Přírodní (primární) strukturu.
 - b. Ekonomickou (sekundární) strukturu.
 - c. Kulturní (terciární) strukturu.
 - d. Duchovní (kvartérní) strukturu.

Jméno/skupina**3. Stanoviště – Hotel Myslivna - terasa**

Katastr	Název	Souřadnice	Nadm. výška
Nový Lískovec	Myslivna	49°11'5.856"N, 16°33'5.705"E	365

Úkoly:

1. Zhodnoťte prostředí vyhlídky a navrhňte opatření pro zkvalitnění výhledu či zpřístupnění vyhlídky.
2. Určete podle buzoly, kterým pohledové osy, které jsou z daného místa vidět.
3. Vyfotografujte jednotlivé pohledové osy.
4. Načrtněte horizontální profil města, zejména si všimněte dominant města a přiřadte jim jejich funkci.
5. Popište čtveřici základních struktur současné městské krajiny města Brna:
 - a. Přírodní (primární) strukturu.
 - b. Ekonomickou (sekundární) strukturu.
 - c. Kulturní (terciární) strukturu.
 - d. Duchovní (kvartérní) strukturu.